

Ljubljana (1941–1943)

Za kratek čas se je vrnil v Šoštanj. Družino Destovnik so 9. septembra prisilno izselili, Kajuh se je pravočasno skril. Pozneje so Nemci družino spustili, Kajuh pa je prebegnil v Ljubljano. Najprej se je zatekel k stricu, zadrževal se je tudi pri šoštanjskih znancih Zavadlav. Aktivno je sodeloval v vojaško obveščevalni službi. Družil se je s skojevci, bil je udeležen na njihovih literarnih večerih. Dobro se je vživel v novo življenje in mnogo pisal.

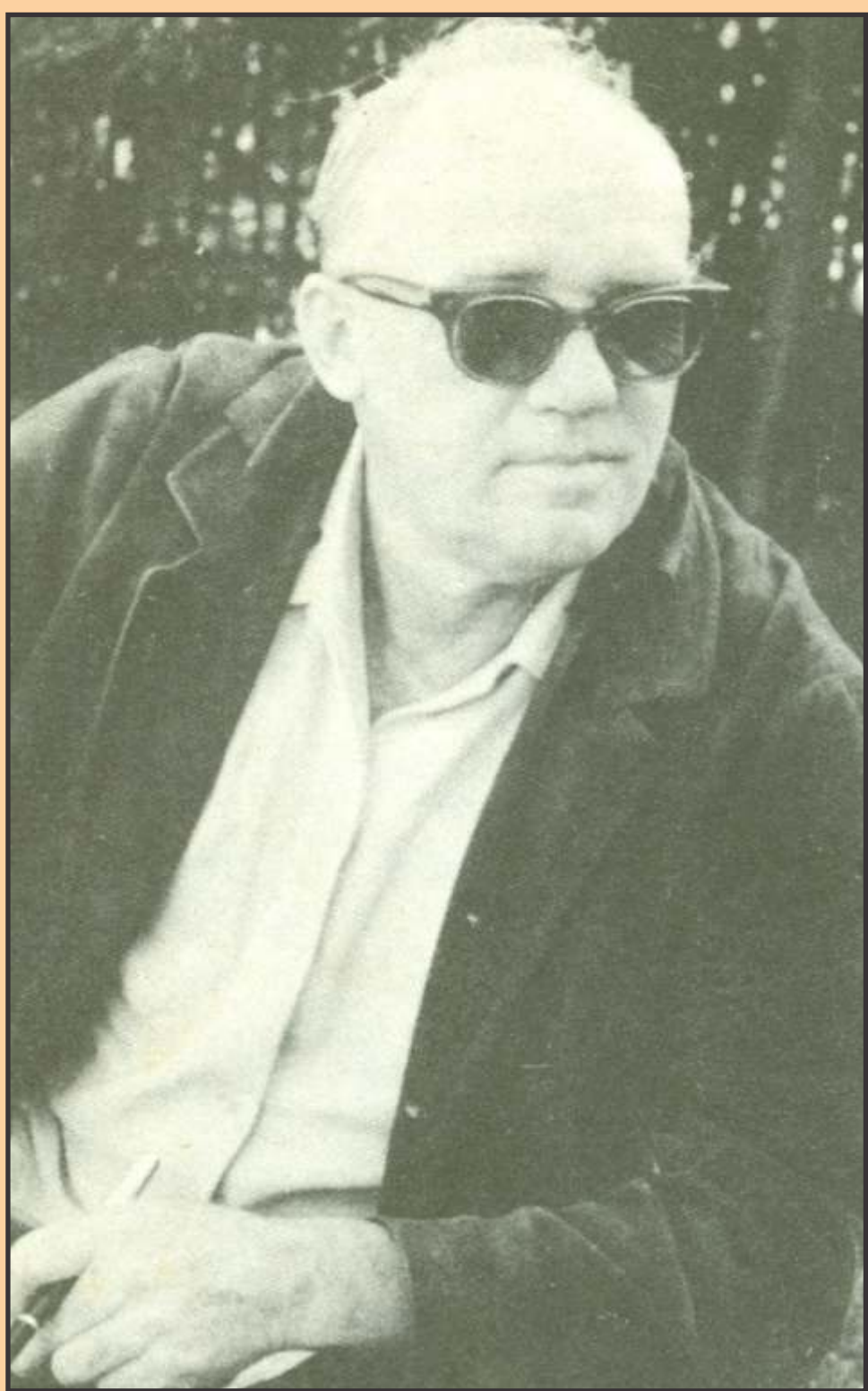
Predvojnim socialnim pesmim se je pridružila pesem z bojno tematiko. V njegovih pesmih se čuti odločna pripadnost ljudstvu in boju za obstoj. Iz pesmi veje želja po stiku z ljudmi. Obenem se zaokroži tudi njegova intimna izpoved.

Vzpostavil je stike z uredništvom ilegalnega mladinskega glasila Mlada Slovenija. Poleg tega je objavljaj tudi v Slovenskem poročevalcu, Setvi in Naši ženi. Podpisoval se je z več imeni: Jernej Puntar, Blaž Burjevestnik, Kajuhov Tonč. Pozneje je za svojo stalnico prevzel psevdonim Kajuh. Leta 1942 je nastala njegova prva pesniška zbirka z naslovom Markacije. Morali bi jo natisniti v ilegalni tiskarni Tehnika, ki pa je bila septembra 1943 izdana in uničena, z njo pa tudi za tisk pripravljena Kajuhova zbirka.

Navezal je mnogo stikov s pomembnimi kulturnimi delavci: Prežihovim Vorancem, Filipom Kumbatovičem, Pavlom Golio, Matejem Borom, Tonetom Seliškarjem in Otonom Župančičem.

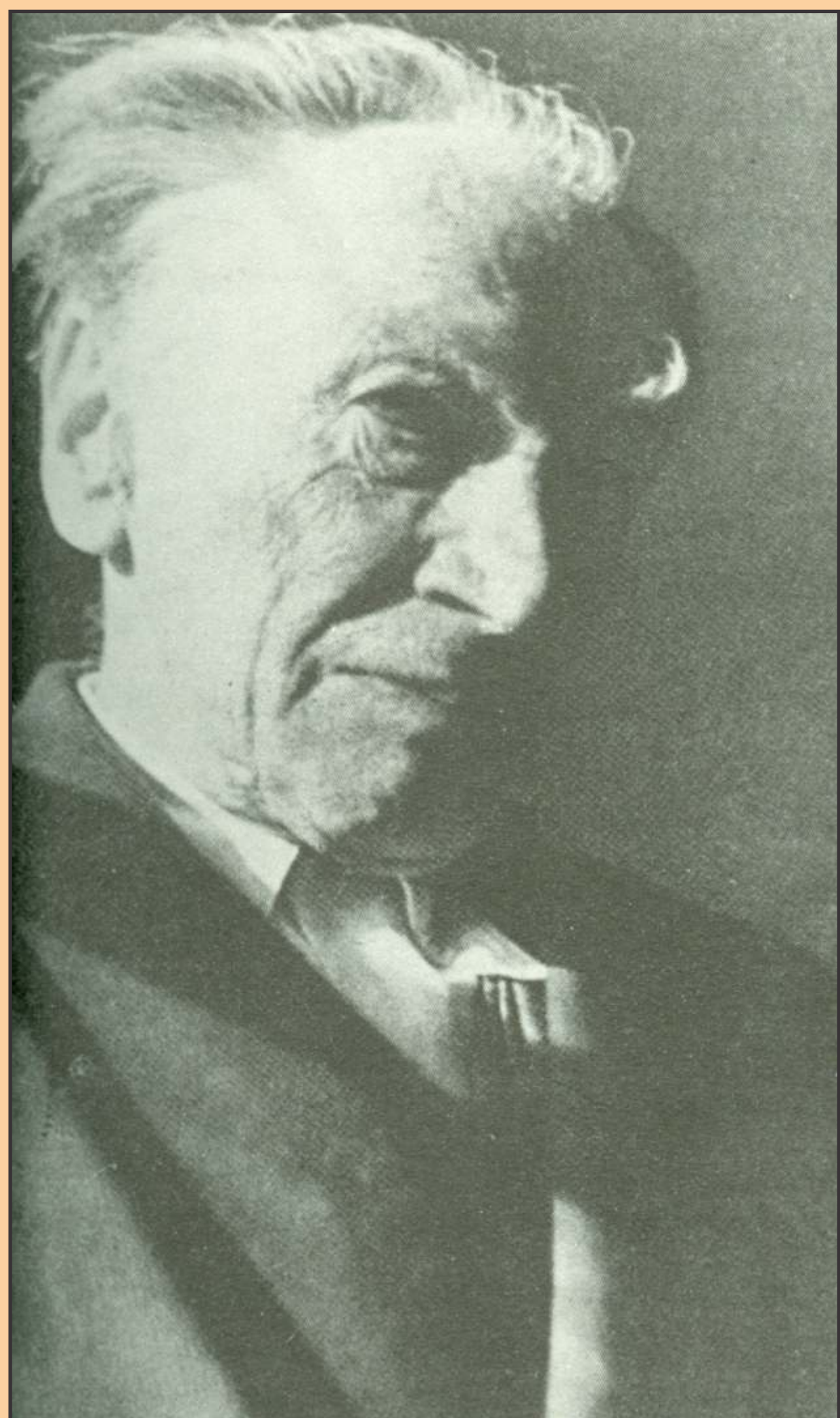
V ljubljanskem Tivoliju s prijatelji, oktober 1941; Kajuh drugi z leve

Vladimir Pavšič - Matej Bor

Filip Kumbatovič

Oton Župančič in njegov spominski zapis o srečanju s Kajuhom

Spoznanje

Kakor sobe kamenite
smo nekdanj bili,
ko tolmini, polni strnjene krvi ...
Pa je prdivjal ta boj
in položil dlan na kamen,
vročo, gorko dlan
in vžgal je plamen,
da se je razpočil kamen
in zavrela kri v tolmunih ...

Zdaj smo taki,
da strmimo nad seboj.
Žejni pijemo spoznanje:
čase so tovarišev lobanje,
če do dna pogledaš vanje,
ti po žilah zakipi
in upor se v njih vzbudi.

Glej, v preklane lobanje
smo zajeli vse spoznanje,
ki prevpilo je srca
in preželo jih do dna,
da so bunkerji postala,
ki jih ne zdrobè letala,
kajti kri je po cementu vzvalovala.

Lovro Kuhar - Prežihov Voranc

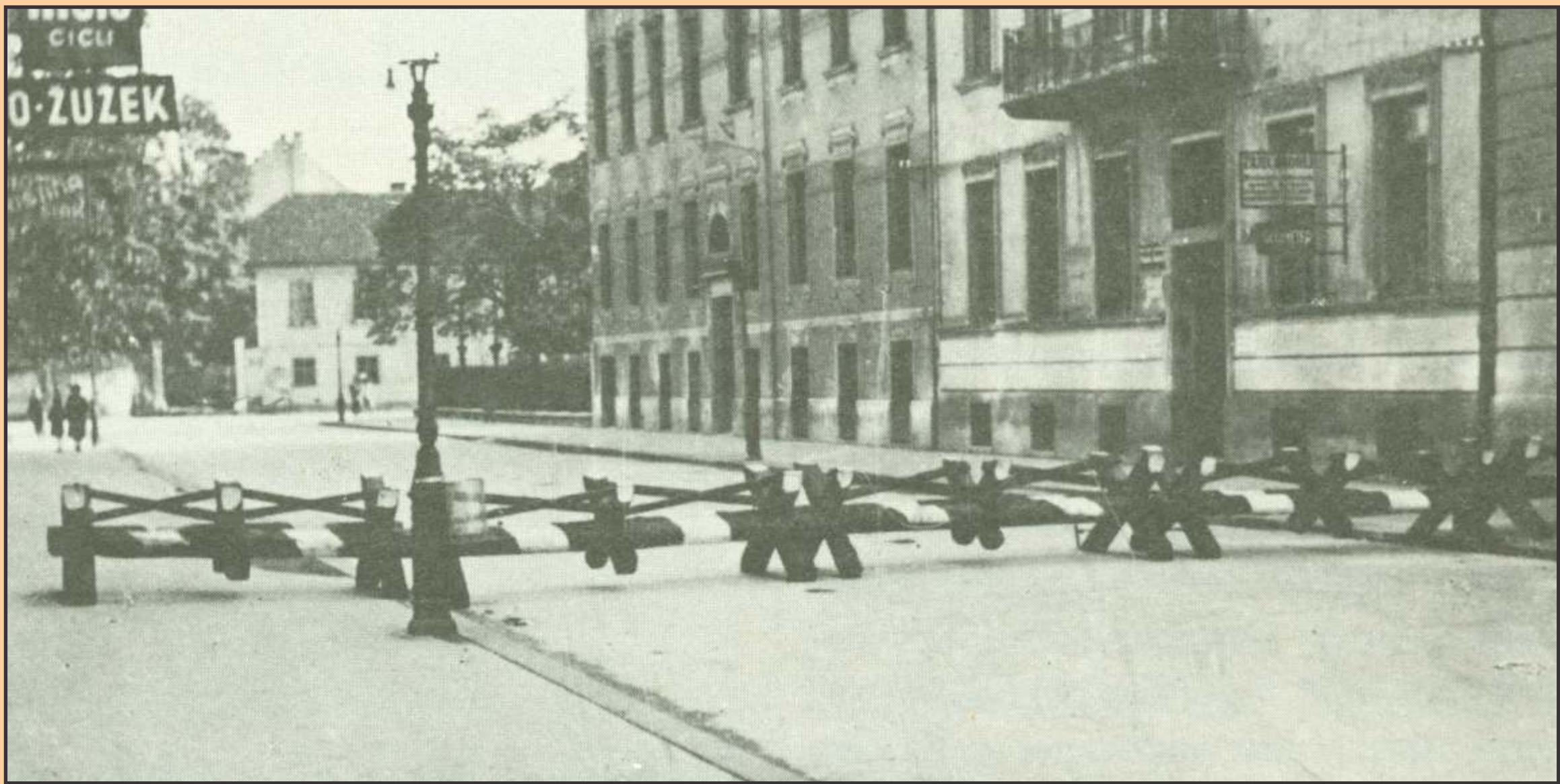
Mostovi

Iz src
rasto
v srca mostovi,
mostovi rasto,
železobetonski
mostovi,
mostovi,
grajeni s strastjo,
grajeni trdno.
Beton
je napravljen s krvjo,
cement
iz zdrobljenih kosti,
traverze
so trupla mrtvih ljudi.
Mostovi rasto
in ni dinamita,
da bi jih mogel
razbiti,
ni mine
in ni ga letala,
ki moglo
bi v zrak jih spustiti.
Mostovi rasto,
iz vseh človeških src
se pno
in v vsa srca.
Mostovi rasto
trdnó in s strastjo
noč za nočjo.
Mostovi,
ki z njih bodo naši krvniki zmetani,
mostovi,
v svetovja ljubezni speljani.

Kajuh

Pozdravljen, Kajuh, črni, lasati fant, ki si prišel
pred svojim odhodom v partizane k meni po slovo, ko
so ti sporočili, da me je tvoja mlada pesem ogrela, in
sva si govorila besede, da si bil ti mojih in jaz tvojih
vesel. To je bilo najino prvo in poslednje srečanje.
Kadar bom slišal visoko nad smrekami samotni klic
kanje, bom tiho pomislil nate in na tvoj čili polet,
mladi Kajuh-Kanjuh!

Župančičev spominski zapis o Kajuhu

Španski jezdec v Ljubljani med okupacijo